

Enke kræver erstatning for anklage mod hendes mand for brandstiftelse

I 1991 udpegede Oslo Politi en dansk lastbilchauffør som gerningsmanden til den påsatte brand på 'Scandinavian Star', der kostede 159 mennesker livet i 1990. Først i 2014 trak norsk politi anklagen tilbage. Nu vil chaufførens enke have erstatning.

LARS HALSKOV

Enken efter den danske lastbilchauffør, som Oslo Politi oprindeligt udpegede som brandstifteren på 'Scandinavian Star', vil nu have erstatning fra den norske stat.

Hendes advokat har fremsat et krav på 20 millioner norske kroner til den norske stats civilretsforvaltning, som både skal dække enkens økonomiske tab og oprejsningskrav efter den fejlagtige udpegning af hendes mand.

I 2014 trak norsk politi udpegningen tilbage, fordi politiet ikke havde beviser mod chaufføren, der døde i den påsatte brand, som kostede 159 mennesker livet i 1990. Stortinget behandlede sagen i 2018 og gav lastbilchaufførens efterladte en undskyldning.

I dag er sagen henlagt som uopklaret. Men i mange år - fra udpegningen af hendes mand i 1991 frem til tilbagetrækningen af anklagen i 2014 - oplevede enken Jette Andersen og hendes søn Morten, at de ofte blev chikaneret og udstødt fra sociale sammenhænge.

»Det var hårdt. Jeg følte, at jeg var helt alene i verden. Jeg havde ikke nogen, som jeg kunne støtte mig til. Jeg fik ingen hjælp«, siger Jette Andersen.

Derfor vil hun nu have oprejsning for sin mand, Erik Mørk Andersen.

»Jeg vil prøve at køre en erstatningssag, fordi jeg stoled på Erik, og det skal ikke bare ties ihjel. Det skal virkelig frem nu, at han ikke gjorde det. Nu lever han ikke mere, men han var der altid for mig, da jeg levede, og det var jeg også for ham«, siger Jette Andersen.

Hendes norske advokat, Sigurd Klomsæt, har rejst kravet om erstatning.

»Jette Andersen vil med dette markere, at der er blevet begået en uret mod hendes mand Erik Mørk Andersen, og den uret er blevet en stor belastning for hende som ægtefælle og for hendes søn Morten. Jette blev ramt økonomisk, fordi familieindtægten forsvandt, men det handler også om oprejsning, fordi det har været et helvede at være i hendes situation«, siger Sigurd Klomsæt.

Foreløbig har Oslo Politi svaret, at politiet ikke vil tage stilling til kravet, før advokaten har fremlagt en redegørelse for hjemmelsgrundlaget for kravet, fordi det ikke er den udpegede lastbilchauffør selv, som har rejst kravet, men derimod hans enke. Men når den forurettede er død, åbner en anden paragraf i den norske lovgivning mulighed for, at andre kan rejse et erstatningskrav.

En belastning

Men advokat Sigurd Klomsæt mener, at norske myndigheder vanskeliggør sagen.

»Jeg har erfaret siden min indtræden i sagen i 2014, at myndighederne vanskeliggør udnævnelsen af bistandsadvokater og sagens oplysning. Jeg oplever, at når de overleverede og efterlades krænkelse ikke bliver taget alvorligt, er det en yderligere belastning for dem«, siger Sigurd Klomsæt, som mener, at det krænker deres menneskerettigheder.

Politiinspektør Hanne Fauske fra Oslo Politi siger i en kommentar, at politiet har bedt om »tillægsplysninger for at kunne tage stilling til begæringen, før den sendes til civilretsudvalget«.

»Advokat Klomsæt svarede på dette i midten af forrige uge, og vi har derfor ikke haft anledning til at se konkret på sagen endnu«, siger hun og understreger, at det er domstolene, der tager stilling til udnævnelse af bistandsadvokater.

Oprindeligt i 1990 fik norsk politi et tip om, at Erik Mørk Andersen tidligere havde fået fem domme for brandstiftelse i perioden 1974-1986. De to første domme var for uagtsom brandstiftelse, mens de tre andre sager var mere alvorlige og førte til fængselsdomme.

ANKLAGE. Jette Andersen er enke til den danske lastbilchauffør, som norsk politi oprindeligt udpegede som brandstifteren. Først i 2014 erkendte norsk politi, at der ikke findes beviser mod chaufføren, og trak anklagen tilbage. Arkivfoto: Janus Engel

I flere af sagerne havde han været beruset og var gået i seng efter at have antændt en brand, som heldigvis ikke førte til personskaade.

Et usædvanligt dokument fra norsk politi giver et sjældent indblik i det mangelfulde grundlag, som Oslo Politi i 1991 endte med at bruge som begrundelse for med en »stor grad af sandsynlighed« at udpege Erik Mørk Andersen som brandstifter på 'Scandinavian Star'.

Det fremgår af rapporten, at på et tidspunkt i begyndelsen af natten til 7. april 1990 fik Erik Mørk Andersen bartenderen til at servere colaer til to kvinder. Men de var begge afvisende over for Erik Mørk Andersen og drak hurtigt deres cola, inden de forlod baren.

Den ene af de to kvinder fra baren, Lise Møller Pedersen, har senere afvist, at de vidste, hvem der købte cola til dem. Ifølge politiets rapport talte Erik Mørk Andersen igen med de to kvinder fra baren, som han mødte hver for sig i tværkorridoren mellem trapperne. Men det har Lise Møller Pedersen også afvist og fremhævet, at det var en anden person.

Senere skulle Lise Møller Pedersen ifølge politiet igen have set Erik Mørk Andersen. Lige efter tidspunktet for den første brand tæt ved kahyt 503 og 504.

»Hun siger, at hun fik en følelse af, at han var overalt i skibet«, understreges det i rapporten. Men Lise Møller Pedersen har også afvist, at hun talte om Erik Mørk Andersen. Det var en anden person, som de to kvinder så flere gange i løbet af aftenen på skibet, og som hun vurderede var lastbilchauffør.

Rapporten fra norsk politi indeholdt da også en række stærke forbehold. Ifølge den sagde Lise Møller Pedersen, at hun ikke kunne genkende Erik Mørk Andersen.

»Det, som er specielt for Pedersen, er, at hun har angivet Andersens sprog som norsk eller svensk. Hun er selv dansk, og det samme var Andersen. Hun kunne heller ikke genkende ham på billedet ved fotokonfrontationen«, fremgik det af rapporten.

Alligevel fastholdt politiet: »Hendes beskrivelse af den aktuelle person passer imidlertid meget godt på Andersen«.

Også en anden kvindes observation blev fortolket på en særlig måde af norsk politi. Ifølge rapporten blev Erik Mørk Andersen set i receptionsområdet efter at have været i baren. En kvinde, som sad i en sofa, fik tilbuddet om at komme med ned i hans kahyt, men hun afviste.

Men kvinden kunne ikke genkende

Erik Mørk Andersen, da hun så et foto af ham, erkendte politiet. Alligevel skrev norsk politi igen: »Hun har imidlertid givet en beskrivelse af personen, som passer meget godt med Andersen«.

Altså var det politiet selv, der pegede på, at Erik Mørk Andersen var blevet set de steder på skibet. Det var ikke kvinderne.

Erik Mørk Andersens bukser blev også undersøgt på et laboratorium, og politiet måtte erkende, at der ikke blev fundet brændbar væske på bukserne.

Så politiets eneste argument var derfor de fem tidligere sager om brandstiftelse mod Erik Mørk Andersen.

Rapporten konkluderede, at der var et mønster i sagerne: »Han har følt sig afvist, enten af arbejdsleder, kone eller andre kvinder. Han har været beruset. Han har antændt det, som tilfældigvis har været brandfarligt, som regel papir eller skraldeposer. Ved et tilfælde har han rullet toilet papir ud og antændt det. Han har også gået op på sit værelse og lagt sig, efter at brandene var påsat«.

Norsk politi fremførte, at mønstret var det samme på 'Scandinavian Star'. Men altså ingen beviser eller underbyggede

indiciet. Alligevel konkluderede Oslos politimester Willy Haugli i marts 1991, at branden var opklaret: »Alle andre muligheder end den danske mand er udelukket gennem efterforskningen«.

Først 23 år senere erkendte Oslo Politi, at politiet ikke havde beviser mod Erik Mørk Andersen, og trak udpegningen tilbage. Som daværende politimester Hans Sverre Sjøvold formulerede det ved en pressekonference i 2014:

»De beviser, som ligger i sagen knyttet til den danske statsborger - som blev udpeget som brandstifter - er efter vores vurdering ikke gode nok til at sige, at dette er gerningsmanden«.

Chikane

Udpegningen af Erik Mørk Andersen som brandstifter på 'Scandinavian Star' trak tæppet væk under Jette Andersen.

I 1990 havde hun været gift med Erik Mørk Andersen i næsten fire år, og et par måneder tidligere havde der været knas i forholdet. Han var flyttet til en anden lejlighed og havde sendt separationspapirerne ind til myndighederne.

Men kort efter var han igen begyndt at overnatte hos hende. De havde aftalt, at han skulle afsætte sin nye lejlighed og igen flytte sammen med hende, når han kom hjem fra lastbilturen til Norge.

Men da han aldrig kom hjem, var Jette Andersen i månederne efter branden i chok. Hun kunne ingenting. Rygterne var også begyndt at løbe om, at norsk politi mistænkte en dansk last-

UDBRÆNDT. Store dele af færgen 'Scandinavian Star' udbrændte. 159 omkom som følge af den påsatte brand 7. april 1990. Arkivfoto: Jens Dige

bilchauffør for at have sat ild til skibet - og så begyndte chikanen, som hun tidligere har beskrevet over for Politiken.

I boligkomplekset var der et fælles vaskehus, og en dag skulle Jette Andersen reservere en tid til vask ved at sætte en lås på tavlen. En mor og hendes dreng var også i vaskehuset. Pludselig sparkede drengen Jette. Det fik ikke moderen til at skælde drengen ud.

I stedet sagde hun til Jette: »Du skal heller ikke være her«.

»Så opdagede jeg, at der var en seddel på opslagstavlen, hvor der stod: 'Morderens kone må ikke vaske her'. Så brød jeg sammen«, fortæller Jette Andersen.

Hun flygtede væk fra vaskehuset. På vejen mødte hun en kvindelig bekendt, der boede på 2. sal i samme opgang.

»Hvad er der galt, Jette? Du ser så ked ud af det«, sagde hun.

»Jeg ved ikke, hvordan jeg skal få vasket«.

Kvinden gik med Jette tilbage til vaskehuset, reserverede en tid og rev sedlen ned fra opslagstavlen. Senere kom chikanen ind i lejligheden. Når der blev skrevet om 'Scandinavian Star', blev avisklip af artiklerne smidt ind ad brevsprækken om natten. Lejligheden lå i stueetagen, og folk stod og kiggede

SERIE

Scandinavian Star

I serien 'Scandinavian Star - kampen for at finde svar' afdækker Politiken myndighedernes svigt i efterforskningen af den uopklarede mordbrand på 'Scandinavian Star', der for 30 år siden kostede 159 mennesker livet.

Du kan følge kampen for at finde nye svar i en artikel- og podcastserie på politiken.dk, hvor der er nye afsnit hver uge.

Du kan også høre Politikens podcast om sagen i Politikens podcast-app eller direkte på pol.dk/scandinavianstar.

Podcastserien er på seks afsnit. Du kan høre et nyt afsnit hver mandag. Det sidste afsnit kan hentes tirsdag 7. april på 30-års dagen for mordbranden på 'Scandinavian Star'.

Endelig kan du se den nordiske tv-serie 'Scandinavian Star' på streamingtjenesten DRTV eller på DRI hver mandag. Femte episode sendes på DRI mandag 6. april kl. 20.

Tv-serien sendes også på NRK i Norge og TV4 i Sverige. Den er produceret af Nordisk Film og Danish Documentary Production.

ind ad vinduerne. Til sidst rullede hun alle persiener for. Jette Andersen havde det så skidt, at hun ikke lagde mærke til, at hendes 10-årige søn Morten blev drillet i skolen.

Hendes søn havde kaldt Erik Mørk Andersen for far og var meget stolt, når den 194 centimeter høje chauffør hentede ham fra fritidsordningen i sin lastbil efter at have været væk i flere dage.

Ingen andre børn havde en far, som kørte i en stor lastbil. Erik Mørk Andersen elskede at spille yatz og ludo med drengen og tog ham ofte med i lastbilen ned til havnen for at spise is eller polser.

Men nu oplevede Morten, at han ikke kunne være stolt over Erik. Tidligere havde sønnen haft mange kammerater, og når hans mor undrede sig over, hvorfor han ikke længere ville ud og lege med dem, svarede han:

»Nej, jeg vil hellere blive hjemme ved dig, mor«.

Først mange år senere fortalte Morten, hvor slemt det var. De andre børn råbte i skolegården: »Din far er en morder«.

Han blev vred og havnede i slagsmål. Men det satte ikke en stopper for de andre børns drillerier.

Jette Andersen oplevede, at vennerne faldt fra. De sagde nej til invitationer og havde altid travlt, hvis hun mødte dem i byen. Selv var hun sikker på, at hendes mand var uskyldig.

I slutningen af oktober 1990 blev hun afhørt af danske og norske betjente på Aarhus Politigård. De var sikre på, at Erik Mørk Andersen havde sat ild til skibet.

De sagde, at han havde revet alarmplanen ned fra kahytssdøren og lagt den i sin taske. En betjent sagde, at han havde revet planen ned, så de andre på skibet ikke kunne finde ud af, hvad de skulle gøre.

Hun vidste godt, hvorfor Erik havde taget alarmplanen ned. Det var et led i en jøke. Han havde tidligere fortalt hende, at han ville skaffe sådan en plan og hænge den på væggen over badekarret. Så ville han ændre teksten, så det blev sjovt at se på den, når de skulle i bad.

Men betjentene fortsatte. De sagde, at han var påvirket af alkohol, og de fremførte indiciet så overbevisende, at Jette efterhånden begyndte at tænke, at de måske havde ret. Det ramte hende hårdt. Hun tog hans skyld på sig.

Derfor blev hun meget glad, da Oslo Politi i 2014 trak anklagen tilbage. Som hun udtrykker det i dag, blev hun ikke længere betragtet som morderens kone:

»Nu var jeg bare Jette«.

lars.halskov@pol.dk